

ЛІТЕРАТУРА

1. Байдін Ю.В. Про межі суверенітету держав-членів ЄС: постановка питання [Текст] / Ю.В. Байдін // Державне будівництво та місце самоврядування. Вип. 10. – Х. : Право, 2005. – с. 142-144.
2. Treaty on European Union (the Maastricht Treaty) // Official Journal of the European Communities C 191, – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 29 July 1992.
3. Treaty of Amsterdam // Official Journal of the European Communities C 340/1, – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1997.
4. Астапенко В. А. Эволюция Европейского Союза : Амстердамский договор 1999 года : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.10 «Международное право» / Астапенко Владимир Аркадьевич – Москва, 2000. – 26 с.
5. Яковюк І. В. Спільна зовнішня політика і політика безпеки Європейського Союзу: історія питання / І. В. Яковюк // Державне будівництво і місце самоврядування. – 2005. – С. 76–87.
6. Declaration No6 annexed to the Final Act of the Treaty of Amsterdam on the establishment of a policy planning and early warning unit // Official Journal of the European Communities. 10.11.1997. C340.
7. Maganza G. The Treaty of Amsterdam's Changes to the Common Foreign and Security Policy Chapter and an Overview of the Opening Enlargement Process / Giorgio Maganza. // Fordham International Law Journal. – 1998. – Article 12.
8. Шайхутдинова Г. Р. Принцип гнучкості в документах Європейських сообществ и Європейського Союзу / Г. Р. Шайхутдинова. // Весник ТИСБИ. – 2006. – № 4.
9. Яковюк, І. Історичні передумови і основні етапи європейської інтеграції [Текст] / І. Яковюк // Вісник Академії правових наук України. 2003р. №4 (35). – Х. : Право, 2003. – С. 82-92.
10. Круглашов А.М., Озимок І., Астапенко Т.С., Руссу В.В. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник. / склад. А.М. Круглашов, І. Озимок, Т.С. Астапенко, В.В. Руссу. – Ч.1 Чернівці, 2010. – 212 с.
11. The Treaty of Nice // Official Journal of the European Communities C 80/1, – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2001.
12. Сулимский С.В. Международно-правовые проблемы развития институциональной системы Европейского Союза после Амстердамского договора : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 : Москва, 2003 – 185 с.
13. Энтин Л.М. Новое в развитии европейского права: Ницский договор / Л.М. Энтин // Десять лет внешней политики России: Материалы Первого Конвента Российской ассоциации международных исследований / Под ред. А.В. Торкунова; Российская ассоциация междунар. исследований; МГИМО(У). – М.: РОССПЭН, 2003. – С. 596-602.
14. Шайхутдинова, Г. Р. К вопросу о концепции продвинутого сотрудничества в Европейском Союзе [Текст] / Г. Р. Шайхутдинова // Российский юридический журнал. – 2007. – N2. – с. 50-56.
15. Астапенко В. Эволюция концепции усиленного сотрудничества в рамках Европейского Союза // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 2004 – № 4. – с. 3-5.
16. Сулова Т. Л. Динамика европейской интеграции: теоретические закономерности, политические тенденции и результаты институционализации [Электронный ресурс]: дис. ... канд. полит. наук : 23.00.02. / Сулова Татьяна Леонидовна. – Нижний Новгород, 2005. – 292 с.

УДК 3.1632:-049.5

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Ничитайло І.М.,
к.ю.н., доцент кафедри національної безпеки
Національна академія Служби безпеки України

У статті висвітлено основні тенденції розвитку системи забезпечення міжнародної безпеки з урахуванням процесів, що відбуваються на глобальному та регіональному рівнях. Виокремлено найбільш гострі загрози міжнародній безпеці, що визначатимуть безпекові аспекти політики України на світовій арені.

Ключові слова: міжнародна безпека, колективна безпека, агресія, безпекова політика.

Ничитайло И.М. / АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ / Национальная академия Службы безопасности Украины, Украина

В статье раскрыты основные тенденции развития системы обеспечения международной безопасности с учетом актуальных процессов, происходящих на глобальном и региональном уровнях. Выделены наиболее острые угрозы международной безопасности, определяющие аспекты политики Украины на мировой арене, связанные с обеспечением безопасности.

Ключевые слова: международная безопасность, коллективная безопасность, агрессия, политика безопасности.

Nychytailo I.M. / TOPICAL ISSUES OF INTERNATIONAL SECURITY / The National Academy of Security Service of Ukraine, Ukraine

The article reveals the main trends of development of the system of international security taking into account the relevant processes at the global and regional levels. The most serious threats to international security, defining aspects of the policy of Ukraine in the global arena associated with security.

One of the very few basic facts of life in international politics is the prevalence of crises that plague the world.

Since the emergence of state – in any form – international politics has always been dangerously competitive and ruthlessly conflictual, and it is likely to remain that way. War and conflict should be regarded as inevitable features of international politics. Although the intensity of their competition waxes and wanes, states and especially great powers fear each other and always compete with each other for power. Security competition is “hard-wired” into the international system. To paraphrase Kenneth Waltz, explaining war and conflict is easier than to understand the conditions of peace. States make decisions for war or peace on the basis of changes in the distribution of capabilities in the international system. War is always possible in the anarchical international system, because no sovereign power exists to prevent states from going to war. In the absence of world governmental agents, and under conditions of uncertainty, the international political process is shaped in a strictly competitive way. The anarchic structure of international politics, thus, is expected to shape most international outcomes.

The article provides a clear analytical overview of how security and war affect international politics. An author defines security as “the quality of being and feeling safe from harm” and emphasizes the role security plays in international politics as a primary concern for the international system, governments, and societies.

Key words: international security, collective security, aggression, security policy.

Постановка проблеми. Зміни міжнародної обстановки, що відбулися впродовж 2014 року, мали докорінний вплив на весь комплекс безпекових систем, що функціонують на регіональному та глобальному рівнях, обумовили необхідність напрацювання принципово нових підходів до виявлення, запобігання та нейтралізації загроз, встановлення їх джерела та характеру. Відбулися зміни сукупності взаємозалежних чинників, що стосуються життєво важливих інтересів окремих держав, регіонів та людства в цілому і потребують для свого вирішення узгоджених зусиль держав та міждержавних організацій. Ці зміни стали відображенням протиріч суспільного розвитку, його побічними негативними наслідками, в тому числі і пов'язаними з не повною мірою адекватною оцінкою потенційних загроз національними та міжнародними інститутами, що, у свою чергу, не дозволило вчасно напрацювати відповідні заходи протидії. Таким чином, нагальною є потреба в усвідомленні актуальних тенденцій у системі забезпечення міжнародної безпеки, нових викликів та загроз з метою прогнозування їх подальшого розвитку та формулювання заходів з їх вчасної нейтралізації та усунення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням забезпечення міжнародної безпеки постійно приділяється увага науковців як у нашій країні, так і за кордоном. На нашу думку, основу наукової школи в цій галузі в нашій країні становлять роботи В. Горбуліна, О. Литвиненка та С. Пірожкова. Слід також вказати роботи В. Антипенка, О. Белова, О. Будрука, А. Гальчинського, О. Дзьобаня, А. Качинського та інших. Наявний в Україні масив наукових робіт сформував досить цілісну національну основу для проведення досліджень проблем міжнародної безпеки. У країнах Заходу ці питання, як правило, розглядаються в рамках дисципліни «безпекових досліджень» («Security Studies»), розвиток якої започатковано за часів «холодної війни» і продовжено за сучасних умов. Серед найбільш актуальних досліджень соціально, на нашу думку, виділити роботи Б. Бузана, П. Вільямса, А. Колінза, С. Міллера, Р. Розенкранца та К. Хугса. Водночас зміни безпекового середовища, що мали місце останнім часом і, передусім, обумовлені агресією РФ проти України та ескалацією напруженості на європейському просторі, до цього часу не знайшли достатнього наукового опрацювання, що, у свою чергу, звужує можливості у виробленні адекватних відповідей та прогнозуванні подальшого розвитку ситуації.

З огляду на викладене, **метою статті** є виокремлення на ґрунті дослідження актуальних тенденцій розвитку системи забезпечення міжнародної безпеки найбільш гострих загроз та тенденцій, що визначатимуть політику України на світовій арені.

Виклад основного матеріалу. Стан міжнародної безпеки визначається низкою чинників, серед яких ключовим є розвиток процесів глобалізації, що полягають у посиленні взаємозв'язку суб'єктів загальносвітової взаємодії в економічній, політичній, ідеологічній та інших сферах [1, с. 52]. Світова система із сукупності відносно автономних регіональних елементів перетворюється на єдине ціле, об'єднане не лише необхідністю спільно вирішувати глобальні проблеми, а й спільними інтересами. У цьому контексті гра з нульовою сумою, тобто досягнення результату за рахунок інших гравців, на якій ґрунтувалася доктрина політичного реалізму, стає застарілою. Водночас такий підхід залишається витребуваний окремими суб'єктами міжнародних відносин, що, у свою чергу, вимагає напрацювання нових підходів, які б відповідали загальним потребам людства та системі міжнародного правопорядку.

Слід зазначити, що якщо традиційно впродовж останнього часу конфлікти, обумовлені намаганням одних держав вирішити свої проблеми за рахунок інших, точилися в таких регіонах, як Близький Схід, Африка чи Центральна Азія, то розвиток подій 2014 року переніс їх у центр Євро-

пи, створивши цим самим загрозу глобального конфлікту із непередбачуваними наслідками.

Сучасні загрози міжнародній безпеці мають значною мірою ціннісний характер, що пояснюється теорією «демократичного світу» [2], за якої демократичні держави не мають стимулів воювати одна з одною, а внутрішні конфлікти у них виникають рідше, ніж у недемократичних країнах. Це пов'язано як із наявністю в демократичних країнах спільних ціннісних норм та відкритістю процедур прийняття рішень, так і з відсутністю стимулів для вирішення конфліктів збройним шляхом. Стратегії, що надають пріоритет забезпеченню «національних інтересів» – як правило, інтересів еліт, що видають свої власні потреби за національні, за рахунок загальних цінностей, є малопродуктивними навіть у короткотерміновій перспективі. Таким чином, основна зона потенційних конфліктів пов'язана з участю в них авторитарних режимів.

Поняття міжнародної та національної безпеки включає в себе відсутність загрози агресії, забезпечення мирного співіснування на ґрунті рівноправ'я держав, невтручання у внутрішні справи одна одної, поваги до національної незалежності та самовизначення народів, а також їх вільного розвитку на демократичній основі. Таким чином, міжнародна безпека є основою для вільного розвитку народів.

Традиційно основним елементом міжнародної безпеки була безпека військова. Події останнього часу явно вказують на те, що військовий аспект безпекової політики зберігає свою актуальність. Водночас нагальною є потреба в комплексному підході, оскільки військова сфера є складовою загальної системи держави і не може розглядатися у відриві від загальних процесів суспільного, політичного та економічного розвитку. Особливе значення цей підхід має для сучасних демократичних держав, уряди яких не мають можливості жертвувати соціальними програмами задля задоволення потреб сектору безпеки та оборони, що можуть собі легко дозволити авторитарні режими.

Окрім цього, враховуючи більш широкий ступінь інтегрованості демократичних держав, порівняно з авторитарними, до міжнародних спільнот, їх національна безпека значно більшою мірою залежить від стану міжнародних режимів, а внутрішні та зовнішні аспекти безпекової політики є більшою мірою взаємопов'язаними.

Криза безпеки в Україні, головною складовою якої стала агресія РФ, формувалася в результаті дії комплексу чинників, як внутрішніх, так і зовнішніх.

Серед внутрішніх чинників можна виділити руйнацію сектору безпеки та оборони України, обумовлену недостатнім фінансуванням, низьким професійним рівнем особового та керівного складу, невизначеністю поставлених перед ним задач. Починаючи з 2010 року процеси руйнації складових елементів безпекового комплексу держави відбувалися за безпосередньої участі та під керівництвом спецслужб Росії, співробітників та агентура яких була глибоко інфільтрована в інститути державного управління на всіх рівнях та діяла в умовах максимального сприяння [3].

Зовнішніми чинниками була як політика самої Російської Федерації, так і толерантне ставлення до неї з боку провідних держав Заходу, а також наявність у них розгалужених мереж агентури та «співчуваючих» корумпованих політиків, бізнесменів, діячів культури, журналістів тощо. Так, у квітні 2008 році РФ, використовуючи вплив на керівництво провідних країн Європи, унеможливила отримання Україною та Грузією Плану дій щодо членства в НАТО, сформувавши вкрай небезпечний прецедент, коли країна, що не є членом організації, фактично веде її рішення. Безпосереднім результатом цього стала агресія проти Грузії у серпні 2008 року, що не лише залишилася безкарною, а фактично отримала заохочення у вигляді позиції щодо «перезавантаження відносин» від адміністрації США в лютому 2009 року [4]. Розцінивши таку ситуацію як своєрідний «карт бланш» щодо подальших

дій на пострадянському просторі, керівництво РФ активізувало діяльність із перетворення його на сферу винятково власного впливу.

Маючи повну інформацію щодо стану сектору безпеки України, а також відсутності консенсусу в реагуванні на неї в країнах Заходу, керівництво РФ тривалий час планувало агресію проти України, спрямовану не лише на окупацію частини української території, підірив економічного потенціалу країни, унеможливлення її демократичного розвитку, перетворення її на об'єкт міжнародних відносин, а й на перегляд загальносвітової системи міжнародного правопорядку та міжнародної безпеки відповідно до спрощеної концепції «політичного реалізму».

У загальних рисах цю концепцію можна охарактеризувати як ігнорування норм міжнародного права та власних зобов'язань, якщо вони стають на перешкоді досягненню короткотермінових цілей; ставку на «гру із нульовою сумою», тобто забезпечення власних інтересів за рахунок інтересів інших сторін; використання інструментарію інформаційної війни у стосунках не лише зі стороною – жертвою агресії, а й з партнерами, які розглядаються як засіб у досягненні певної мети; боротьбу за розподіл сфер впливу, в тому числі з використанням збройних сил та спецслужб. Особливістю реалізації такої політики стало підпорядкування державних інтересів інтересам правлячої групи, використання інститутів держави, в тому числі сектору безпеки, для забезпечення її особистої влади та власного збагачення.

У контексті міжнародної безпеки тактичними цілями РФ є недопущення або припинення реалізації Україною політики європейської інтеграції, відмова від політики здобуття членства у НАТО, визнання анексії Автономної Республіки Крим та забезпечення визначального впливу на внутрішню політику держави, в тому числі шляхом т.зв. «федералізації», а фактично виведення значної частини території країни з-під державного суверенітету. Стратегічною ціллю є включення України до сфери виключного впливу РФ аж до її повної інтеграції, забезпечення інтересів російської еліти за кордоном, передусім, у фінансовій сфері, визнання РФ як держави, що не лише впливає на світову політику, а й визначає її, в тому числі у рамках міжнародних організацій, членом яких вона не є, передусім – ЄС та НАТО. Таким чином, на рівні прецеденту закріплюється право держави ліквідувати національну ідентичність та суверенітет інших країн, змінювати кордони, відмовлятися від взятих на себе зобов'язань та нехтувати нормами міжнародного права. Більше того, явно висувається вимога, аби країна – жертва агресії – була позбавлена права на індивідуальну та колективну самооборону відповідно до ст. 51 Статуту ООН [5], тобто створення преференцій для держави агресора.

Відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН №3314 (XXIX) «Про визначення агресії» від 14 грудня 1974 року [6] та ст. 5 Статуту Міжнародного кримінального суду [7] акт збройної агресії Росії проти України є тяжким міжнародним злочином, що не має терміну давності й тягне за собою міжнародну відповідальність усіх осіб, які належать до політичного та військового керівництва та причетних до підготовки, планування, розв'язання та ведення агресивної війни проти України.

Таким чином, світове співтовариство постало перед необхідністю започаткування процесу створення нових інститутів міжнародної безпеки та правопорядку на глобальному та регіональному рівнях, що мали б вищий ступінь ефективності та взаємодії [8].

Також потребує переосмислення спроможність держав забезпечувати внутрішню безпеку, її зв'язок із зовнішніми чинниками. Важливим є напрацювання механізмів проактивної дії, вироблення ініціативних підходів у протидії новим викликам та загрозам. Це, у свою чергу, вимагає реформування стратегії розвитку Європейського регіону

та його інституційних складових, таких як Європейський Союз, НАТО, ОБСЄ та Рада Європи.

Нагальною є потреба у новій доктрині безпеки, оскільки діюча система міжнародної безпеки як на глобальному, так і на регіональному рівнях виявилася неспроможною адекватно реагувати на нові виклики та загрози. Так, міжнародні структури безпеки виявилися неготовими протидіяти агресії Росії проти України. Дії таких організацій, як ООН, ОБСЄ та РЄ, членами яких є як Росія, так і Україна, виявилися неадекватними існуючим потребам. Безпека країн – членів НАТО більшою мірою гарантується довірою, а не військовою спроможністю та готовністю йти на рішучі дії. Концепція умиротворення повністю себе дискредитувала, оскільки розглядається агресором, і не безпідставно, як нездатність протидіяти його намірам.

Важливо також зазначити, що розвиток ситуації в Криму та на Сході України не був передбачений повною мірою ані в нашій країні, ані в інших країнах, у тому числі на рівні Північноатлантичного Альянсу. З огляду на це, формування ефективних підходів у протидії такого роду загрозам потребує відповідного науково-експертного та аналітичного забезпечення рішень, що приймаються на національному та міжнародному рівнях. Такого роду діяльність є дуже перспективним напрямом міжнародного співробітництва нашої країни з ЄС та НАТО, складовою реалізації політики європейської та євроатлантичної інтеграції.

Таким чином, агресія РФ проти України стала певного роду підсумком періоду міжнародних відносин, що розпочався після завершення «холодної війни» і розпочав кардинальні зміни світового порядку та системи міжнародної безпеки [9]. У найближчій перспективі можна передбачити посилення турбулентності міжнародних відносин, глобалізацію загроз, що раніше мали регіональний характер. Зростатиме динаміка змін безпекового середовища: нові виклики та загрози поставатимуть раніше, аніж уряди та міжнародні організації адаптуватимуться до них не лише на оперативному рівні, а й на рівні сприйняття та осмислення.

Агресія РФ проти України не може розглядатися як казус – наша держава стала місцем прояву регіональних та глобальних суперечностей. Росія, що отримала впродовж останніх 15 років значні економічні та політичні преференції, оголосила про зміну статусу кво в Європі. Руйнація усталеної системи міжнародних відносин у результаті війни проти України може призвести до створення глобального хаосу, за якого Росія розраховує підвищити свій вплив на загальносвітовому рівні [10].

Орієнтація України на підтримку позаблокового статусу призвела до виведення держави на узбіччя міжнародних систем колективної безпеки. Слід зазначити, що такий стан справ обумовлений не лише свідомими діями керівництва держави, а й недостатньою готовністю українського суспільства сприйняти ідею євроатлантичної інтеграції.

Іншим наслідком геополітичних змін стала мілітаризація Криму і, відповідно, всього регіону Східного Середземномор'я, у тому числі в результаті розміщення на окупованій території АРК російської ядерної зброї. Цей регіон безпосередньо межує з регіоном Близького Сходу, де різного роду військові конфлікти точаться впродовж багатьох десятиліть. Зрозуміло, що посилення військової присутності РФ є потужним конфліктогенним чинником, що призведе до суттєвої ескалації напруженості в цьому складному регіоні.

Таким чином, ключовою рисою стану міжнародної безпеки на сучасному етапі є її глибока криза, пов'язана з руйнацією системи, що створилася після закінчення «холодної війни». Перед міжнародним співтовариством постали нові виклики та загрози, щодо яких не лише відсутні адекватні відповіді, а й навіть повне усвідомлення їх природи та потенційних наслідків [11].

Агресивні дії РФ щодо України матимуть суттєвий вплив на зміну геополітичної ситуації не лише на регіональному, а й на глобальному рівні. Ймовірним наслідком може бути ескалація напруженості в Східній та Центральній Європі, на Близькому Сході, в Центральній Азії та на Кавказі. Підрив стабільності та безпеки в регіоні Східної Європи від Балтії до Чорноморського басейну, концентрація тут значних військових потенціалів може призвести до розгортання «гонки озброєнь» та початку нової «холодної війни», що неминуче супроводжуватиметься зіткненнями на периферії систем колективної безпеки. За таких умов збереження Україною нейтрального позаблокового статусу стає неможливим і перетворює нашу країну на потенційну жертву широкомасштабної збройної агресії [12].

Міжнародні організації регіонального та глобального рівня, такі як ООН, НАТО, ЄС та ОБСЄ, виявилися неготовими адекватно відповісти на нові виклики та загрози, пов'язані з агресією РФ проти України. Такий стан речей пов'язаний як із наявністю суттєвих розбіжностей та протиріч між провідними країнами світу щодо розробки та вжиття конкретних заходів з урегулювання збройних конфліктів, так і з інституційною слабкістю таких організацій, їх нездатністю швидко приймати узгоджені рішення та забезпечувати їх реалізацію [13].

Такого роду інституційна слабкість притаманна міжнародним безпековим інститутам із самого їх утворення. Так, конфлікти низької інтенсивності точилися в різних регіонах світу весь час існування таких структур, незважаючи на зусилля ООН та ОБСЄ з їх вирішення, – натомість спостерігається тенденція до зростання кількості такого роду конфліктів. За безпосередньої участі РФ на пострадянському просторі сформовано низку «сірих зон» – Придністров'я, Абхазія, Південна Осетія, а також окуповано низку територій – Нагорний Карабах, АРК, частини Донецької та Луганської областей. До 2014 року світова спільнота не докладала серйозних зусиль щодо вирішення цієї проблеми, що залишалася поза порядком денним міжнародних організацій.

Система міжнародної безпеки, що склалася за останні десятиліття, виявилася неспроможною упереджувати загрози нового типу та асиметричного характеру, в тому числі пов'язані з порушенням базових принципів міжнародного права. З огляду на це, нагальною потребою міжнародного співтовариства є створення ефективної міжнародної системи протидії діям країн, що загрожують руйнацією регіональної та міжнародної безпеки. Такого роду система має визначити обсяг зобов'язань та санкцій, що мають оперативно застосовуватися щодо порушників миру та безпеки.

Зміна геополітичної ситуації обумовила потребу у перегляді національних стратегій безпеки та оборони, пе-

редусім країн, що розташовані в зоні підвищеного ризику. Так, у жовтні 2014 року РП прийнято нову Стратегію національної оборони, що «визначає важливі напрями діяльності на тлі змін у безпеці на схід від Польщі» [14]. У документі зазначено, що безпеку в Європі визначатимуть чотири головні чинники: НАТО, ЄС, присутність США та стосунки з Росією. Також у Стратегії наголошується, що відбудова імперської позиції Росією за рахунок сусідніх держав та посилення політики конфронтації з боку Російської федерації, прикладом чого є конфлікт з Україною, в тому числі анексія Криму, негативно впливають на безпеку в регіоні. Вказано також, що по сусідству із Польщею є ризик регіональних і локальних конфліктів, котрі можуть безпосередньо або побічно стосуватися Польщі.

Стратегія окреслює три пріоритети політики нацбезпеки. Першим є забезпечення готовності та демонстрація детермінації в діяльності у сфері безпеки та оборони і зміцнення національної оборони. Другим пріоритетом є підтримка процесів щодо зміцнення спроможності НАТО до колективної оборони, розвиток Спільної політики оборони та безпеки ЄС, зміцнення стратегічного партнерства, в тому числі із США, та стратегічних стосунків із партнерами в регіоні. Третім пріоритетом є підтримка та вибіркова участь у діяльності міжнародної спільноти, що має на меті запобігання виникненню нових джерел загрози, а також реакція на існуючі кризи та протидія їх поширенню [14].

Фактично документ визнає, що Республіка Польща перебуває у стані небезпеки, при цьому зазначається, що джерелом цієї небезпеки є політика РФ. Окрім цього, незважаючи на членство Польщі в НАТО та ЄС і відповідні, пов'язані із цим гарантії колективного захисту, керівництвом країни прийнято рішення щодо посилення власного безпекового потенціалу, модернізації збройних сил, на що, зокрема, планується виділити близько 40 млрд доларів США впродовж наступних 8 років [15].

Підсумовуючи викладене, можна зробити такі **висновки** про те, що зміни в системі міжнародної безпеки, викликані агресією РФ проти України, обумовили необхідність інституційної перебудови безпекової системи на регіональному та глобальному рівнях, а також підвищення спроможності держав, передусім, України, забезпечувати національну безпеку відповідно до нових викликів та загроз. У цьому зв'язку нагальною є потреба напрацювання системи проактивного реагування, що мала б багатовимірний та мультидисциплінарний характер. Зазначена система має ґрунтуватися на оновленій безпековій доктрині, що, у свою чергу, потребує відповідних наукових досліджень, які мають проводитися, в тому числі на міжнародному рівні, зокрема в рамках співробітництва з НАТО та ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулагин В.М. Международная безопасность. М.: Аспект-Пресс, 2006. 318 с.
2. 1994 State Of The Union Address. Jan. 25, 1994. The Washington Post. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/politics/special/states/docs/sou94.htm>.
3. Володимир Василенко. Агресія Росії: генеза, мета, способи протидії та правові наслідки № 12 (332) від 20 березня©2007-2014 «Український тиждень» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/Politics/105356>.
4. Росія не проти почати відносини з США з чистого аркуша 8 лютого 2009 р. NEWSru.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.newsru.ua/world /08feb2009/po_novomu.html.
5. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН; 26.06.1945. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_010/print1404381652265174.
6. Определение агрессии. Утверждено резолюцией 3314 (XXIX) Генеральной Ассамблеи от 14 декабря 1974 года. Официальные отчеты Генеральной Ассамблеи, двадцать девятая сессия, Приложение, № 31, стр. 181–182.
7. Римський статут міжнародного кримінального суду. 17.07.1998. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_588/print1403033703777828.
8. Міжнародна конференція «Регіональна стабільність на кордонах України та ЄС: сучасні виклики та інструменти забезпечення» 24.10.2014 Національний інститут стратегічних досліджень (Регіональний філіал в м. Ужгороді) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uz.niss.gov.ua/articles/528>.
9. Меркель: Росія порушила весь післявоєнний порядок в Європі УНІАН. 22.01.2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.unian.ua/world/1035204-merkel-rosiya-porushila-ves-pislyavoenniy-poryadok-v-evropi.html>.

10. The Guardian. Obama's State of the Union sidesteps mounting foreign policy setbacks. Spencer Ackerman [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.theguardian.com/us-news/2015/jan/21/state-of-the-union-foreign-policy>.
11. Top Risks 2015. Ian Bremmer, Cliff Kupchan. January 5, 2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.eurasiagroup.net/pages/top-risks-2015>.
12. Життя з ворогом: що робити у сфері безпеки. Олександр Белов, Олександр Литвиненко, Володимир Горбулін 28 березня 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/internal/zhittya-z-vorogom-scho-robiti-u-sferi-bezpeki-_html.
13. Українська криза світової безпеки Сергій Львович 16 травня 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/internal/ukrayinska-kryza-svitovoyi-bezpeki-_html.
14. Президент Польщі підписав Стратегію нацоборони з урахуванням імперських амбіцій Кремля. 05.11.2014 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://portala4.pl.ua/suspilstvo/politics/4545-prezydent-polshchi-pidpysav-stratehiu-natsoborony-z-urakhuvanniam-imperskykh-ambitsii-kremlya>.
15. Нова стратегія національної безпеки Республіки Польща. Володимир Паливода 30.10.2014 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://portala4.pl.ua/suspilstvo/politics/4283-nova-stratehiia-natsionalnoi-bezpeky-respubliki-polshcha>.

УДК 341.232.2:343.57

ОКРЕМІ ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СПОСОБІВ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ НОРМ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

Столярський О.В.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного права
Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті досліджуються особливості доктринальних підходів щодо визначення поняття та способів імплементації міжнародних норм у сфері боротьби зі злочинністю. Розмежовуються подібні поняття. Аналізуються основні підходи вчених у зазначеній сфері.

Ключові слова: доктрина, поняття, способи, імплементація, міжнародні норми, боротьба, злочинність.

Столярский О.В. / ОТДЕЛЬНЫЕ ДОКТРИНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ ОТНОСИТЕЛЬНО ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ И СПОСОБОВ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ НОРМ В СФЕРЕ БОРЬБЫ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ / Львовский национальный университет им. И. Франко, Украина.

В статье исследуются особенности доктринальных подходов относительно определения понятия и способов имплементации международных норм в сфере борьбы с преступностью. Разграничиваются подобные понятия. Анализируются основные подходы ученых в указанной сфере.

Ключевые слова: доктрина, понятие, способы, имплементация, международные нормы, борьба, преступность.

Stolyarskiy O.V. / SEPARATE DOCTRINAL APPROACHES ON THE DEFINITION OF CONCEPTS AND WAYS OF IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL NORMS IN THE SPHERE OF COMBATING CRIME / Lviv national University I. Franko, Ukraine

In the article the features of doctrinal approaches on the concept of implementation of international norms in the sphere of combating crime. Distinguishing between similar concepts together. Analyzes the main approaches of scientists in this area.

Most believe the exact definition of national legal implementation as a process characterized by the fulfilment of the norms of international criminal law in the territory of the state in the scope of national law and in accordance with a procedure provided legal activities of state bodies aimed at the actual implementation of the adopted government's international obligations.

Having said that, the proposed national legal implementation «international criminal law» be defined as the process of implementation in the framework of the criminal legal system the provisions of the «international criminal law», which is nutria bodies of General and special competence in accordance with their law, through the adoption of a new, changes or additions to the current legislation, as well as creating the necessary control mechanisms to implement the norms and prescriptions that are reflected in the legislation, for the purposes of implement the government's international legal obligations.

To the way of national legal implementation often include reception, transformation, adaptation, incorporation, links, implementation in a narrow value, treating it as a kind of incorporation. This «polyphony» in determining methods and techniques of the national legal implementation of the rules of international law, inspired diametrically opposite approaches in understanding the interaction between international and national systems: the theory of transformation and the theory of implementation is maintained in contemporary studies because of the inconsistency or incompleteness conducted by the authors of the analysis.

Having said that, we assume that the way national legal implementation which provides for the modification, Supplement applicable, the adoption of new legislation to implement the provisions «of the international criminal legislation taking into account the peculiarities of the criminal legal system, principles of sectoral legislation (single codified act or shared and complementary legislation governing specific sub-sectors of the criminal law) and the specifics of the legislative techniques (inclusion or not inclusion in the law of links to international treaties, etc.), can be denoted by the term «conversion» or «conversion of national legislation».

Key words: doctrine, concept, methods, implementation of international standards, fighting, crime.

Термін «імплементація» (від лат. «impliko» – напо-внюю, виконую, або англ. «implementation» – здійснення, виконання) в доктрині міжнародного права та в теорії зазвичай означає процес здійснення, а точніше, реаліза-ції положень міжнародних угод як на міжнародному рів-ні, так і в рамках національної юрисдикції [1, с.188]. У зв'язку з цим буде більш коректним запропоноване Р. А. Мюллерсоном позначення імплементації як комплекс-ного процесу здійснення міжнародних норм у рамках на-ціональної правової системи терміном «національно-пра-вова імплементація» [2, с. 74].

Пропоноване Е. М. Аметистовим позначення цього процесу терміном «внутрішньоправова імплементація» [3, с. 3] менш точно відображає його сутність. Необхідно зверну-ти увагу на те, що поняття імплементації (в англ. варіан-ті – implementation) без додаткових пояснень і тлумачень самого терміна широко використовується в текстах між-народних актів [4].

Важливим при визначенні національно-правової імплементації є розгляд її як процесу, мета якого – реалізу-вати міжнародно-правові приписи в рамках національ-ної юрисдикції з урахуванням особливостей конкретної